

Singapore - očima kap. Pera Jakšića 1876. godine

Kap. Pero Paska Jakšić rodio se 1842. godine. Kapetan-ki ispit položio je 1865. Od 1868—1870. zapovjednik je barka »Adam« Pelješkog društva, a 1875. godine nalazimo ga na novosagrađenom »Dvanaestom dubrovačkom« u svojstvu prvog oficira. Tragično je završio život u barčici, nekoliko milja izvan Grebena, na pogled svoje kuće na Lapadu, 30. siječnja 1887. godine.

Iznosimo ovo nekoliko šturih podataka o kapetanu Peru čiji kratki, ali burni i neobični život pretstavlja roman za sebe, samo da bismo pretstavili čitaocima pisca opisa Singaporea koji objavljujemo.

Opis je nastao na putovanju »Dvanaestog dubrovačkog« iz Cardiffa do Singaporea 1876. godine, zapravo kroz pedeset dana boravka broda u Singaporeu. »Dvanaesti dubrovački« pod zapovjedništvom kap. Vlaha Podića, sa 16 članova posade, u kojoj je naš kap. Pero bio prvi oficir, isplovio je iz Cardiffa s 1601 tonom ugljena 18. jula 1876. i doplovio u Singapore poslije punih 106 dana plovidbe.

Od podataka o utemeljenju Singaporea, njegovom geografskom položaju, statističkim podacima, preko opisa grada i njegovih prirodnih ljepota, do podataka o društvenoj strukturi, ekonomskim odnosima, trgovini, životu, vjeri, nošnjama, običajima, etničkim osobinama i karakteru pojedinih nacija, vješto pero i izuzetna moć zapažanja kap. Jakšića pruža nam dovoljno da možemo dobiti sliku o ovom, već tada, živom trgovačkom centru.

Singapore gledan očima kap. Jakšića pred skoro stotinu godina bit će zanimljiv za svakog čitaoca, a naročito za poznavaoce današnjeg preko milijunskog Singaporea.

Singapore, zapravo Sing hapura ili grad lavova, velik je britanski trgovački emporij Indijā i Kine. Utemeljen je 1819. godine i već se ubraja među najveća četiri engleska grada u Indijama. Ima izvršno pristanište zaklonjeno od svakog vjetrova. Tu se do sada nikad nisu osjetili uragani i tajfuni, samo kad pušu jaki monsunu s juga u drugoj polovini decembra, i u januaru i februaru, tada često puta ima marete i štige koja onemogućuje brodovlju da saobraćaju s kopnom. Geografski položaj ovog grada je 1° 16' N. i 103° 51' E.

Kad se dolazi s Istoka najprije se vidi tako zvano brdo Serapong koje izgleda poput otoka. Kad se dođe bliže vide se drugi brežuljci i brdo tvrđava Canning nad kojom strši jarbol za signalizaciju i svjetionik koji je upaljen noću. Zatim se vidi na južnoj strani šumovita obala Malake koja je okružena plićacima i površinama kolja na koje ribari po noći stavljaju male upaljene fenjere. Stoga pri plovidbi treba biti oprezan i prolaziti na priličnoj udaljenosti. Pristanište je obilježeno s dva bijela obeliska, jedan je postavljen s južne strane ili na Tonjang Catong, a drugi na otoku S. John koji se nalazi sa strane lebića. Da se dođe do pravog sidrišta za brodove treba držati jarbol za signalizaciju na tvrđavi za P 1/2 M i vanski dio otoka Blakan Mati za Lib. 1/2 P. i dobit će se dubina od 7 do 10 lakata s tvrdim muljem koji je dobar za sidrenje, oko dvije milje daleko od grada. Manji brodovi približuju se više kopnu.

Ravna i šumovita obala Malake s južne strane, obala otoka Singaporea posijana brežuljcima sa zapadne strane i zeleni otočići u lebiću gledajući iz pristaništa predstavljaju veličanstvenu panoramu i pružaju zapanjenom strancu ideju bogatstva vegetacije ovih prostranih šuma koje su većim dijelom još djevičanske.

Mnogi trgovački brodovi svih nacija, parobrodi, ratni brodovi, kineske dunke i prows maleške uvijek su u velikom broju u Singaporeu i svakog tjedna tu dolaze i odlaze veliki poštanski parobrodi za Evropu, Kinu, Javu itd.

Slijedeće jutro po našem dolasku u pristanište Singaporea, mnoštvo baraka okružuje brod, i kroz kratko vrijeme paluba je bila puna svijeta svih rasa, Indijaca, Kineza, Maležana i Evropejaca. Šarenilo tipova, jezika i nošnji, pretvaralo se u pravi babilon: ekonomski, pralje, trgovci svilom i drugom robom, prodavači školjki i ptica, prodavači voća, krojači, postolari pa čak i vlasuljari. Kinezi dođoše da nam ponude svoje usluge i svoju trgovačku robu govoreći isto-vremeno hindustanski, kineski, engleski, maleški i francuski, osim talijanskog.

Stanovništvo Singaporea iznosi oko 90.000 stanovnika, od toga 58.000 Kineza, 13.500 Maležana i drugih Indijaca, i jedva 1000 Evropejaca. U ovom stanovništvu ima oko 15 nacionalnosti koje govore svoj vlastiti dijalekt ili jezik. Kažu da kad se uzme skupa sve pučanstvo otoka Singaporea postoji ogromni nesrazmjer u spolovima, naime, da prosječno na jednu ženu dolazi šest muškaraca, a među odijeljenim Kinezima, osam muškaraca na jednu ženu.

Otok Singapore Englezi su, takoreći, oteli prirodi. Njega je gospodinu Stamford Raffles-u ustupio sultan Johore 1819. godine. Raffles je uskoro počeo da podiže grad ondje gdje je ranije bilo ribarsko naselje od oko 150 stanovnika. Danas je grad mnogo rasprostranjen, a podignut je na dvjema obalama rijeke Singapore. Singapore je slobodna luka i brodovi ne plaćaju takse tonaže ni sidrenja, već samo taksu za svjetionik. Engleski ili evropski dio grada ostaje na lijevoj strani obale, t. j. s južne strane uz morsk obalu. Kuće su velike i okružene prostranim trijemovima i većim dijelom su smještene u zasebnim vrtovima punim predivnog drveća i cvijeća. Razni hoteli, konzulati, engleska pošta, palača pravde, protestanska i katolička crkva, sve su to lijepe građevine smještene paralelno uz obalu i odvojene lijepom promenadom s velikim stablima poredanim u redove tako da stvaraju raznolike i široke aleje. Na obali pak jedan drveni most snabdjeven jednim kioskom služi za razonodu putnicima. Ove aleje ili trgovci služe navečer kao stjecište za Evropljane koji kad zaključaju urede i završe poslove, dolaze na obalu da se nauživaju prijatne svježine koja je zaista potrebna poslije jednog pretjerano toplog dana. Neki tu šću u kočijama, a neki na konjima. Gospođe se u radne dane rijetko vide ovdje, a gospođa — napravivši nekoliko puta gore-dole — povlače se u svoje kuće koje su odreda smještene u polju koje okružuje grad i na malim i ljupkim brežuljcima.

U Singaporeu nema drugih razbibriga ni zabava. Ima jedan botanički vrt koji ja međutim, nisam imao vremena ni sreće da vidim, iako sam to jako želio. Mada kroz pedeset dana moga boravka tu nisam uvijek bio zaposlen, ipak sluga slugu i mjesečni plaćenik nisam imao slobodne ni nedjelje poput zadnjeg Malog na brodu! . . . Tako to biva da se čovjek, pod satirajućim teretom dužnosti, zbog kaprica nekog drugog koji je arbitar sebi sličnome, mora odreći i najjealnijih, najobičnijih i možda korisnih želja! . . .

Palača guvernera smještena je usred grada na jednom brežuljku sa kojeg se vidi čitav grad i pruža veličanstvena panorama. Ovaj brežuljak snabdjeven je jednom topovskom baterijom čiji su topovi raspoređeni za bombardiranje kineskih četvrti. To je potrebna mjera opreza kad se ima u vidu nemirni i revolucionarni duh toga naroda koji zbog svoje prostačke lukavosti i sklonosti da varaju i čine razbojstva, često izaziva veliki strah kod Evropljana.

Engleska crkva sv. Andrije naplješa je, kako kažu, od svih crkvenih građevina u Indijama. Vrlo je prostrana i zidana poput ostalih crkava u Engleskoj s visokim tornjem koji nadvisuje stršeci i oštri krov. Katolička crkva nije tako lijepa i manja je od protestanske, ali je dobro održavana. Svećenici su većinom Francuzi članovi inozemnih misija. U Singaporeu uživaju veliki ugled i svaki dan stiču nove učenike među urođenicima. Ti misionari imaju na otoku Pulo Penang koji se nalazi u malakinskom tjesnacu, nedaleko Singaporea, centralni manastir i školu za učenike koji traže poduku.

Iz evropske četvrti prelazi se na drugu stranu rijeke ili u indijsku i kinesku četvrt preko malog ali elegantnog željeznog, visećeg mosta koji je zgotovljen i saliven u Glasgowu. S ove strane obale uvijek je živo i prometno. Uz rub mora proteže se predivna obala dijelom kamena, a dijelom drvena. Tu mnoštvo maona i velikih piroga iskrcavaju i ukrcaju bogatu robu koja dolazi i ide za inozemstvo. Uzduž obale smještene su kuće, magacini i uredi Evropljana. Što čovjek više ulazi u unutrašnjost grada, nailazi na ulice pretrpane maleškim dućanima, a idući dalje, dolazi do četvrti u kojima žive isključivo Kinezi. Kuće zidane od opeka obojene su u bijelo što još više odražuje sunčanu toplinu zbog koje, u časovima pripeklog sunca nitko u Singaporeu ne ide pješke.

Tu ima mnoštvo udobnih kočija koje vuku mali batavski konji koji čudesno podnose jaku žegu. Kočijaši, odreda Maležani, slijede kočiju i upravljaju trčeci.

U kineskoj četvrti ima više pagoda, ali ja nisam pregledao nego jednu i to na brznu zbog nedostatka vremena. Vanjski izgled pagoda je nekako čudan i ne bih ga znao opisati. Izgleda poput gomile više kioska ujedinjenih bez simetrije. U pagodu se ulazi preko neke vrste luka koji je, međutim, ukrašen finim skulpturama i bareljefima, poput vanjskog dijela kioska. Svi unutrašnji zidovi pokriveni su natpisima, crtežima, intarzijama i slikama, ali ja nisam mogao vidjeti o čemu se radi zbog mrčnosti koja unutra vlada, a i zbog nedostatka vremena, jer nisam znao što ću prije gledati. Izgleda da Kinezi nemaju nekih predrasuda što se tiče ulaznja u njihove crkve od strane stranaca. Mene na pr. nitko nije ni riječi pitao i mogao sam doći sve do oltara koji izgleda kao gomila velikih kipova pokrivenih dragocjenim tkaninama oko kojih su žiški, svjetiljke i svjećnjaci od metala, zlata i srebra. Idol ili glavni bog koji stoji po sredini ima ogromne brkove, *rieti bi Marko Kraljević kakono ga Kačić piše*. S jedne strane oltara vidio sam jedan grozni kip ispaccan tisućama boja, za koji mi rekoše da predstavlja đavla. Uzevši sve skupa na oltaru ima predmeta velike vrijednosti, naročito što se tiče svile, i vjerujem da prelazi vrijednost oltara u našim najbogatijim crkvama. Mislim da se njihov glavni bog zove Budha.

Dok sam razgledao pagodu bilo je unutra vrlo malo svjetla. Samo je jedna starica bila blizu oltara i od vremena na vrijeme se bacala ničice i ljubila zemlju. Zatim je izvadila iz jedne kutije dvije daščice ravne s jedne strane, a okrugle s druge pa ih je više puta bacala po podu i opet kupila, bacajući se ponekad ničice. Poslije toga je uzela jedan tobolac u kojem je bilo nekoliko štapića i još se više približila oltaru, te počela mješati s tobolcem dok jedan štapić nije ispao. Tada je sve odložila na oltar i pala na koljena ljubeći i grleći tlo. Kasnije mi rekoše da se prema načinu kako štapići padaju na zemlju, tumači dobro ili loše raspoloženje boga. Ako je raspoloženje dobro, onda daju poklon koji se sastoji u mesu, voću itd., a ako je loše, uzimaju doneseni prilog i vraćaju se natrag.

U vrtovima pagoda ima mnogo posvećenih bambusovih stabala pod kojima se može vidjeti velika količina komadića žućkastog papira. Rekoše mi da se radi o magijskom papiru koji gori bez plamena i kojim se Kinezi koji vjeruju u magiju služe za gatanje sudbine, sreće itd. Prodaja ovih i drugih sličnih gluposti glavni su prihodi bonza ili svećenika koji se mogu vidjeti kako sjede u vrtu i prave trgovinu pretkazujući budućnost kabalističkim znakovima i održavanjem raznih figurica na razne načine u kombiniranim ogledalima, ili gatanjem sudbine po letu malih ptica i sl. Jako mi je žao što nisam imao vremena ni prilike da prisustvujem uz pomoć tumača izvođenju ovih magijskih operacija, jer Kinezi moraju biti izvršni opsjenari.

Indijci su po vjeri većinom muslimani i mnogo su stroži u pogledu propisa korana nego li su muslimani u našim krajevima. Od toliko kulia ili fakina koji su radili na našem brodu, nikada ni jednoga nisam mogao nagovoriti da se napije vina ili alkohola, ni da pojede neku kuhanu hranu, ako je nije pripremio netko od njihovih.

Dučani u Singaporeu su kao i svuda, dok kineski svi imaju po sredini jedan oltar s kipom boga u središtu koji je ili urezan ili naslikan. Pored njega gore male obojene svjetiljke. Mora biti da postoji neka vrsta natjecanja među Kinezima kod podizanja ovakvih oltara, jer su oni najsajjniji ukras magazina punih svile, sukna, pozlaćenih okvira, rezbarija. Kad sam prvi put ušao u kineski dućan pomislio sam da se radi o mjestu gdje se izlažu najljepši predmeti magazina, kao što su kod nas izlozi.

Kineski proizvodi uvoze se iz Hong-Konga i prodaju se po vrlo visokim cijenama. Pored toga, evropska trgovina uvezla je u Singapore ogromno robe i predmeta izrađenih u našim krajevima po kineskim uzrocima koje isti urođenici prodaju kao svoje i tako varaju strance koji se ne razumiju mnogo u robu i cijene. Putujući trgovci kao i dućandžije za bilo što traže ogromne cijene, i ako se želi nešto kupiti, treba odmah sniziti na dvije trećine. Vidio sam kupovati za 15 dolara predmete za koje je traženo 50 dolara.

U Singaporeu ima mnogo dućana ili mjesta gdje se puši opijum na koji engleska uprava udara jake takse, i to je razlog zbog kojeg čini sve moguće da se održi i omoguću ovaj nezdravi porok. Ova mjesta najviše posjećuju uveče kineski dućandžije i indijski kuli koji tu dolaze tražeći u opijenosti

okrepu poslije napora dugog radnog dana. Dvorane su jednostavno namještene sa dubokim sjedalicama ili malim poljskim krevetima pokrivenim prostiračem i malim uzglavljem. Kad dođe neki pušač daju mu lulu s kamišem na kojem su izrađene redovito obscene figure, jednu malu svjetiljku i jednu čeličnu iglu s malom kutijom ekstrakta opijuma. Primivši to uživatelj se izvali na jedan od spomenutih kreveta i puši do opijenosti, a često puta do potpune besvijesti. Promatrač može na oko pratiti učinak opijuma na pušaču, od obične omame, do potpune obamrlosti. Ja nisam imao prilike da ovo gledam u rečenim salama, ali sam više puta vidio kineske brodare kad su dolazili sa svojim lađama na brod i kad su u dokolici privezali svoje barke za krmu i izvalili se u svojim siampan, te pušili duvan pomješan s opijumom.

Kažu da Kinezi mnogo vole prikazivanja drama i da imaju dobre glumce. Drame, tragedije i komedije prikazuju skupa, jer ne prave razliku. Žene se nikada ne pojavljuju na pozornici. Njima je čak zabranjeno da se pojavljuju u kazalištima. Glumci su uvijek bogato odjeveni.

Kinezi su također strastveni igrači i postoje mnoga skrovišta gdje igraju za novac. Tu često puta dolazi do krvavih scena, jer kad završi igra, oni koji su izgubili napadnu i opljačkaju one koji su dobili.

Općenito govoreći Kinezi moraju biti opak narod, jer su lakomi, a s druge strane skloni mnogim porocima i malo njih ima nešto malo moralnog odgoja, mada sam primjetio da mnogi znaju pisati.

Uglednije kineske žene nikad ne izlaze iz kuća osim u kočiji, pa ih prema tome nisam ni vidio. One iz prostog naroda nose redovito bluzu do pola stegna i vrlo široke hlače. Roba im je od svile tamno plave ili od pamuka, ako nisu sasvim siromašne. Skoro općenito su niskog rasta i žućkastoga tena, ali ima ih koje imaju lijepi ružičasto-bijeli ten. Sve imju crnu i sjajnu kosu koju brižljivo češljaju.

Kinezi jedu sve pa ako je i smrdljivo: mačke, štakore, pse itd. Ali najveća im je poslastica pilici koji još nisu izišli iz jajeta. Međutim, obična njihova hrana je riža i riba. Kad jedu ne upotrebljavaju žlice ni viljuške već dva okrugla štapića koje s naročitom vještinom drže među prstima.

Indijci međutim jedu sve s rukama koje peru prije i poslije jela. Ovi, pošto su po vjeri muslimani, vrlo su strogi u pogledu vrsti jela, ali kad ih čovjek gleda kako stavljaju ruke u tanjur, dolazi mu na povraćanje. Indijski kuli izdržavaju se pretežno rižom kuhanom u vodi i komadićem ribe, balančanama i nekim njihovim sastojcima kojim začínjaju rižu.

Nošnja Indijaca nije nimalo složena. Oko glave ovijaju jedan turban od muselima ili nose visoku i krutu kapu tkanu u raznim bojama, a oko bokova opasuju komad platna koji siže do koljena. Visoki su, lijepo građeni, i imaju inteligentan izgled.

Maležani imaju skoro istu nošnju, ali su ružne fizionomije i manjega rasta. Razvrtni su. Žene prema kojima su muževi vrlo popustljivi, mnogo vole strance. Maležanke nisu nimalo lijepe, većinom su malene, a boja im je mnogo tamna. Imaju živahno oko, kose crne kao ugljen i mažu ih kokosovim uljem da bi bile sjajne, ali to stvara odvratan miris. Nose duge naušnice, narukvice na rukama i na nogama, a poneke imaju i prstenove pod nosom. Zubi su im bijeli kao snijeg, ali kod onih koje žvaču betel crni su i pokvareni. Kite glavu, a i vrat cvijetom jasmína što neutralizira neugodan miris kokosova ulja.

Kinezi su u Singaporeu zaposleni na najnižim poslovima, kao fakini, sluge, veslači itd. Više njih imaju dućane, neki su glumci, a malo ih ima trgovaca. Ali među tima ima vrlo bogatih, i većim dijelom njihovo blagostanje datira od njihova dolaska u Singapore.

Maležani su seljaci, piloti, ronici koji vade sužve, koralje i morske cvjetove, ribari, a i mornari na brodovima obalne plovidbe. Ostali Indijci se bave trgovinom robe, voća itd. Nosači su i sluge u radnjama evropskih trgovaca, stivatori, mornari itd. Evropejci koji su tamo, ne obavljaju nje-dan manualni rad. U porodicama je običaj držati sluge Kineze. U kafetarijama, hotelima i drugim ustanovama, posluža je sva kineska i dobiva od 7 do 9 dolara na mjesec. Poslušni su, ali nemarni, a ako se na njih viče, brzo napuštaju posao i idu, govoreći da se prema njima slabo postupa.

Pošto je trgovina povezana između Evropljana, Kineza i Indijaca, Evropljani su dužni u svim svojim trgovačkim kućama držati blagajnike Kineze i nekog Indijca za pisare, kako bi ovi mogli imati uvid u stanje evropskih trgovaca i ostati u vezi sa svojim sunarodnjacima. Singapore koji je,

takoreći, centar trgovine između Indije, Kine i Jave, uvozi i izvozi ogroman broj vrijednih artikala, t. j. boje, kaučuk, indijsku trsku, papar, kavu, školjke, kornjačinu kost, brašno i žito, kože, drvo za boje i skupocjeno drvo, malo šećera, kositera, čelika, kokosovih oraha itd. Pored mnogo parobroda koji su uvijek tu, barem desetak brodova krcaju za Ameriku i Evropu, osim onih koji obavljaju obalnu plovidbu između Kine, Manile, Bornea, Jave itd. Najviše tereta ide za Evropu poslije berbe papra, naime, u decembru, januaru i februaru. Noli su prosječno za teške trete od $1\frac{3}{4}$ do $2\frac{1}{8}$ lire sterline, a za lake terete proporcionalno prema utvrđenoj tabeli berze.

U Singaporeu nema mešetara, već je uzus da se svaki brod preporučí nekoj trgovačkoj kući, i ona se pobrine za teret uz proviziju od samih $2\frac{1}{2}\%$. Malo se unajmljivanja brodova obavlja putem ugovora, već se ukrcava, jer se većim dijelom radi o generalnim teretima, po komadima (sotto colo) sa samim policama koje moraju biti potpisane s »potvrđujem«. Za ukrcaj i smještaj u brodu, uzimlju se stivadori Indijci kojima se plaća 23 do 25 dolarskih centi po toni. Izolacija brodskog prostora čini se s trskom koja se uzima od istih krcatelja i za to se plaća pola nola. Sture su premalene, a plaćaju se više nego li vrijede. Savorna koja se ukrcava u brod cijeni se na 40 centi po toni i treba je mjeriti, jer možete biti teško prevareni u količini. Za iskrcaj ugljena plaća se 13 centi po toni. To rade Kinezi i uspijevaju dnevno iskrcati 150 do 180 tona.

Nedaleko Singaporea nalazi se takozvana Nova luka. Tu pristaju brodovi engleskog i francuskog društva. Tu je predivni suhi dock za popravak brodova, ali po višim cijenama nego li u Evropi. Konačno ima u Singaporeu jedan agent za osiguranje, Gosp. Beak koji pregledava sve brodove koji preuzimlju terete. To je vrlo strog čovjek i nadasve pazi na svoj interes. Stoga ako na brodu nađe i najmanji nedostatak, ili ako mu jednostavno šune, prisiljava brod da izvrši neki popravak, inače mu ne dozvoljava da krca teret. Izgleda

da pored njegove dužnosti dolazi u pitanje i njegov interes kad šalje brodove na popravak u suhi dock.

Treći dan po našem dolasku u luku odosmo s brodom u Novu luku gdje u roku od 12 dana, koristeći i nedjelje, iskrcasmo sav ugljen. Pošto je ovo mjesto sasvim van grada da se dođe u Singapore ide se kolnim putem okruženim vrtovima i kućama. Tu se mogu vidjeti predivna stabla. Najviši među njima je neka vrsta čempresa rijetkih i horizontalno položenih grana. Uz rubove malih rijeka i potoka, kao i uz morsku obalu raste gusto žbunje. U vrtovima ima mnogo stabala banana, poneki kokos i ananas i povrća. Mala sela u poljima gotovo su sva maleška. Oni grade drvene kolibe na stupovima, podignute iznad zemlje nekoliko stopa, a pokrivene su lišćem drvca ili bambusa. Mnogo cvijeća raste samo od sebe između ograda, a naročito divlja ruža.

Kad sam jedne večeri, završivši posao, otišao na šetnju, imao sam prilike da prisustvujem jednoj veličanstvenoj prirodnoj pojavi. Bilo je u sumrak jedne večeri bez mjesečine. Put kojim sam išao vodio je kroz gustu šumicu visoku ne više od 12 do 15 stopa. Imao sam utisak kao da prolazim između dva zelena zida. Lagani povjetarac njihao je grančice stabljika. Kad najednom ugledah na vrhovima raznih stabljika male zelenkaste plamičke koji se kroz kratko vrijeme rastegnule uzduž čitavoga puta, te se našo kao na jednoj aleji rasvjetljenoj bezbrojnim plamičcima koji su se čas gasili, čas opet palili. Bilo ih je neizmjereno i na svakom listu po jedan. U početku pomislih da se radi o nekom električnom svojstvu biljki, ali kad sam se popeo na jedno stabalce da svjstima opipam svjetleće tačke, koliko je bilo moje iznenađenje kad sam utvrdio da se radi o malim svjetnjacima vrlo sličnim našima, samo što ovi nisu davali stalno svjetlo, već na prekiđe. K tome, ta bezbrojna svjetla, ne znam kojim misterioznim slučajem, gasila su se i palila istovremeno. Ne znam opisati utisak koji ova zaista neobična pojava čini na čovjeka koji je po prvi put gleda, a naročito kad se nalazi u samoci onih šuma o kojima od davnina kruže bezbrojne nevjerovatne priče.